

Senioren

Vårstemning i
Gamle Stavanger

Odd-Henrik Olsen

FORANDRINGER MULIGHETER UTFORDRINGER

Forandring fryder» sier vi noen ganger. «Vi har en innebygd motstand mot forandringer» sier vi andre ganger. For tiden opplever jeg sannheten i begge disse uttalelsene på en og samme gang. Jeg skal nemlig flytte. («Jeg» betyr «vi» i denne sammenheng, for jeg har en ektefelle som blir med på flyttelasset.) Fra et rimelig stort hus med tre etasjer og en nokså stor hage til en leilighet på 90 m².

Og flytting betyr forandring. Det har jeg opplevd, for vi har flyttet tidligere – flere ganger. Som regel har det vært til hus eller leilighet med mer plass enn det vi flyttet fra. Men denne gang er det omvendt, og det byr på utfordringer – eller problemer – for å være realistisk. I årenes løp har vi nemlig samlet sammen en viss mengde jordisk gods – faktisk mer enn vi får plass til på vår nye bopel – en hel del mer. Utfordringen blir da: Hva skal vi ta med oss? Eller snarere: Hva skal vi ikke ta med oss? Det er den store utfordringen. For alt – eller mesteparten – av det vi har samlet sammen, har en viss verdi for oss. Bøker i mengdevis. Titalls årganger med tidsskrifter og blader. Forelesningsnotater. Brev og kort fra familie og venner, noen av de har vi kanskje ikke sett på mange år. Der er LP-er, musikkassetter og video-bånd. Alt sammen har verdi for oss, det er minner knyttet til dem. Disse tingene har vært med til å forme oss, gjøre oss til de mennesker vi er blitt, preget vår identitet.

Så oppgaven blir å rydde opp i vårt hus og våre liv. Det føles omtrent som å si farvel til en del av sin egen historie, til deler av livet. Det er en smertefull prosess der vi merker motstand mot forandring og der tanken om at forandring fryder, blir nokså langt borte.

Kanskje noen av dere som leser dette, kjenner dere igjen, at dere har vært eller er i en slik situasjon. Da har du kanskje også opplevd at forandringer som dette ikke bare fører smerte med seg. Den åpner også for nye muligheter. Frihet til å leve et liv som ikke er styrt av ting, et liv der det vi eier, ikke eier oss. Frihet til å dyrke interesser og prosjekter vi ikke tidligere har følt at vi har hatt tid eller krefter til, frihet til å søke evige verdier – ekte verdier. Frihet til å dyrke vennskap vi kanskje har forsømt – frihet til å knytte nye forbindelser. Frihet til å utvikle og fordype forholdet til vår Herre og mester og se klarere hvordan han har ledet oss hele veien gjennom livet. Frihet til å se og bli klar over den dyrebare arven han har gitt oss.

Så vi mister ikke motet om vi må flytte fra det huset vi har bodd nesten 25 år i og må skjære ned og unnvære mange av de tingene vi har omgitt oss med i årenes løp. Vi håper og ber om at forandringen må fryde.

Hva skal vi ta med oss?
Eller snarere: Hva skal vi ikke ta med oss?

Vårtreff MED VAKTSKIFTE

Trygve Andersen ✍️

•• Trolig har Matteson også spilt sangen sin «Gjennom verdens tåredal og mørke» på dette orgelet.

••• Pauser er en viktig del av programmet.

FOTO: TRYGVE ANDERSEN OG EDY SWART

Søndag 29. april var det igjen duket for seniortreff, denne gangen på Tyrifjord. Etter noen dager med god sommervarme og litt regn, var naturen blitt grønn igjen etter vinteren, og vår flotte skole på Røyse viste seg i sin fineste skrud.

Frøydis Liseth ønsket oss varmt velkommen, og sto for møteledelsen. Det startet med en fellessang, før vi fikk et hyggelig musikalsk innslag ved 10 år gamle Eileen Lungu, som spilte et par sanger på panfløyte, Hatikvah og Shalom shaverin. Det var riktig fint.

Odd-Henrik Olsen hadde andakt, og tok utgangspunkt i en historie om da Niagarafossen stoppet, og man trodde det var dommedag.

Så var det generalforsamling, også ledet av Odd-Henrik, som startet med en rapport om hva som har skjedd i foreningen de siste to årene. Det ble fulgt opp av sekretærens rapport ved Reidar Larsen, og kassererens rapport ved Richard Vagn Jensen. Takk til alle tre for godt utført arbeid for foreningen i perioden.

Så var det valg av nytt styre. De tre nevnte ledere hadde alle bedt om avløsning, og det hadde også styremedlem Grete Bøhmer. Men valgmennda hadde gjort en god jobb med å erstatte disse, så følgende ble valgt til nytt styre i Seniorforeningen:

Leder:	Finn Møller Nielsen
Sekretær:	Knut Størkensen
Kasserer:	Odd Hagen
Redaktør:	Trygve Andersen
Styremedl.:	Frøydis Liseth
	Doris B. Melsæther
	Daniel Ask
	Sigrun Eckhoff (vara)
Revisor:	Kjell Arne Fevang

Etter takk og blomster til de avtroppende, ble generalforsamlingen hevet.

Så var det et kvarters pause. Det er også en viktig del av programmet, for da treffer vi kjente i gangen, og praten går livlig.

Eileen Lungu.

>>

Ledere fra DNU var invitert for å snakke om trender i menigheten, globalt og nasjonalt.

VÅRTREFF PÅ TVS

Denne gangen hadde vi invitert ledere fra DNU som foredragsholdere, med oppgitt emne: «Trender og tendenser i Adventistkirken globalt og nasjonalt». Vi oppfatter jo at ting skjer i kirken vår, og ønsket nå å høre litt fra de som står i fremste rekke.

Først ut var Finn Eckhoff. Han ga oss en historisk gjennomgang av utviklingen av organisasjonen og «maktstrukturer» i SDA. Spesielt fokus på kvinnenes forhold som arbeidstakere i kirken i USA, og hva det førte til av endringer. Så står vi nå oppe i en vanskelig situasjon i forholdet mellom vår union og Generalkonferensen etter noen vedtak om kvinner som pastorer, og lydighet overfor vedtak. Dette må løses, men vi vet ikke hvordan.. Finn redegjorde for DNUs behandling av dette, og forklarte bakgrunnen for de siste vedtakene i DNU-styret, og hans protokolltilførsler til hvorfor han stemte for disse vedtakene. Han avsluttet med et viktig prinsipp hentet fra Slektenes håp: «Bare kjærlighet kan få kjærlighet til å våkne.»

Siste post på programmet før middag var en orientering fra TVS ved Morten Fjelmberg om status på den store innsamlingen og hva pengene brukes til. Det er allerede gjort betydelige oppgraderinger av bygningene, og mer blir gjort fremover, takket være våre gaver.

En nydelig middag ble servert oss av TVS-kokken og hans gode hjelpere. Og praten gikk friskt rundt bordene i spisesalen. Det er mye å snakke om når vi treffer venner i foreningen.

Etter middagen var det tid for DNU-leder Victor Marley. Han takket senioren for hva de har betydd for menigheten og dens utvikling, og kommenterte ellers en del spesielle, uønskede,

trender i menigheten.

Vi har før skrevet i bladet om Matteson-orgelet, som Per de Lange har tatt vare på i senere år. Det har nå blitt restaurert, og Per hadde tatt det med seg på tilhenger til treffet. Per snakket litt om orgelets historie, og oppfordret til å gi en gave til støtte for restaureringen av dette viktige historiske objektet. Se ellers egen artikkel om orgelet.

Undertegnede benyttet anledningen til å spille på orgelet, mens vi sang Matteson-sangen «Gjennom verdens tåredal og mørke». Trolig har Matteson selv spilt denne sangen på orgelet i Betel i 1880-årene. Litt rart å tenke på.

Vårtreffet ble rundet av med andakt av Atle Haugen, som takket senioren for hva de har betydd for ham personlig og for menigheten. Han oppfordret oss også til å fortsette å være aktive støttespillere.

Helt til slutt fikk vi, som vanlig, kaker og saft, denne gangen fremskaffet av driftige lokale 60+ere.

Takk til alle som bidro i forberedelser og under programmet. Dette ble igjen et vellykket treff! ■

Vår nye leder

FINN MØLLER NIELSEN

Finn ble født i Danmark i 1943, og er utdannet murer. Han ble gift med Ruth Struksnæs i 1967, og de har to barn. I fire år var de bestyrerpar på Himmerlandsgården i Danmark, før de flyttet til Norge, hvor de har jobbet på Mosserødhjemmet og Adventistkirkens eldrecenter i Bergen. De flyttet etter det til Jevnaker, hvor Finn har drevet et lite murer/flislegger-firma. Nå nyter de begge pensjonisttilværelsen, og har nylig flyttet til Sandefjord.

FINN SKRIVER:

Da jeg fikk spørsmålet om å bli formann for Seniorforeningen, følte jeg at jeg kom ut på dypt vann og ikke kunne svømme, men jeg kom i land uten å drukne. Jeg kunne ikke riktig finne på noen unnskyldninger for å si nei til oppgaven. Jeg fikk et par dagers betenkningstid, og la saken fram for Gud. Og så kom jeg til å tenke på Moses da han ble kalt til å føre folket ut av Egypt; han kom med mange unnskyldninger, men Gud hadde en plan med å få hans bror Aron til å hjelpe ham med oppgaven. Han hadde sagt ja, og var allerede på vei for å møte sin bror. Jeg setter min lit til det nye styret, og regner med at de kan hjelpe meg med oppgaven. Mine tanker om Seniorforeningen er å føre den videre i samme ånd. Jeg vet ikke hvor mange som betaler kontingent, men vi må få flere til å bidra, så vi kan være en økonomisk sterk forening med muligheter til å støtte noen prosjekter innenfor Adventistkirken. Ellers er vi friske eldre en stor ressurs, med mulighet for å hjelpe med forskjellige oppgaver i lokalsamfunnet. ■

- Avtroppende kasserer, leder og sekretær blir behørig takket for innsatsen.
- Praten gikk friskt i spisesalen.
- Nydelig mat ble servert av kokken på TVS.

.....
Av Trygve Andersen

REGIONALT TREFF I STAVANGER

Det har vært jobbet en del i Seniorforeningens styre i de siste årene for å få til treff utenfor østlandsområdet. Både nord og vest har vært planlagt, uten at vi har fått det til. Det krever jo innsats både fra oss i styret og samarbeid med lokale krefter.

Men nå har vi endelig lykket, i sør-vest. Undertegnede og Odd-Henrik Olsen reiste i begynnelsen av mars til Stavanger, sammen med våre musikalske koner Solveig og Hella. Lokale hjelpere hadde planlagt for bespisning osv.

Dette var en sabbat, så dagen startet som normalt med sabbatskole, og det var det lokale krefter som sto for. Gudstjenesten var kanskje ikke så helt unormal heller, men det ble jo litt ekstra musikk av oss tilreisende. Og Odd-Henrik hadde talen, om apostelen Johannes som satte seg ned og skrev både et evangelium og Åpenbaringen, for at de som ikke hadde opplevd å være sammen med Jesus her på jorden, ikke skulle glemme hans frelsende ord.

Etter gudstjenesten ble det servert nydelig middag, og praten gikk livlig, som den alltid gjør når seniorer er samlet.

Odd-Henrik og jeg hadde planlagt hvert vårt ettermiddagsmøte. Jeg var først ut med et program med sang og musikk, og med et lite sidesprang til noen lydopptak fra gamle dager. Jeg tror mange satte pris på et lite gjenhør med noen av de gamle adventistpastorene fra Vestlandet, Ole Jordal, Elias Bjaanæs og flere. Men hovedsaken i møtet var gleden over sangen og musikkens gave fra Gud. Vi priste våren med noen gode fellessanger, og Hella, Solveig og jeg bidro på piano og fløyte.

Til slutt var det så Odd-Henriks tur igjen, denne gangen med et bildeprogram fra en tur Hella og han nylig hadde vært på i USA, hvor de hadde besøkt våre adventistiske røtter. Jeg tror alle syntes dette var veldig interessant.

Vi var vel 30-35 seniorer samlet, og det er ikke så verst, for vi hadde litt konkurranse fra andre arrangementer i regionen.

Jeg tror alle som hadde møtt opp, syntes dette var trivelig og givende, og vi håper at det kan gjentas en gang i fremtiden. Og så får vi se om vi ikke kan få til noe slikt også andre steder i landet. ■

"Nå har vi endelig lykket"

• Odd-Henrik talte om apostelen Johannes.

•• Etter gudstjenesten ble det servert nydelig middag, og praten gikk livlig, som den alltid gjør når seniorer er samlet.

FOTO AV KIRKEN: DAMIANO TALLINI / ADAMS

TORBJØRNS BIBELQUIZ

AV TORBJØRN HALVORSEN
(SVARENE STÅR PÅ SIDE 15)

- 1 Hvor står følgende tekst (bok, kapittel, vers)? «... og siden skal han for annen gang komme til syne, ikke for syndens skyld, men for å frelse dem som venter på ham.»
- 2 Hvor i Bibelen er disse versene hentet fra? «La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg! ² I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, hadde jeg da sagt dere at jeg går og vil gjøre i stand et sted for dere? ³ Og når jeg har gått og gjort i stand et sted for dere, vil jeg komme tilbake og ta dere til meg, så dere skal være der jeg er.»
- 3 Hva står i Apg 1,9-11?
- 4 Hvor i Bibelen står denne teksten? «Og jeg så, og se! – en hvit sky, og på skyen satt en som var lik en menneskesønn. Han hadde en krans av gull på hodet og en skarp sigd i hånden.»
- 5 Hvordan lyder Åp 1,7?
- 6 Hvor finner vi dette løftet om Jesu gjenkomst? «Vår Gud kommer, han tier ikke. Foran ham går en fortærende ild, omkring ham stormer det sterkt.»
- 7 I hvilken bok, kapittel og vers står denne teksten? «Himmelen revnet og rullet seg sammen som en bokrull, og hvert fjell og hver øy ble flyttet fra sitt sted. Jordens konger, stormenn og hærførere, de rike og de mektige, hver slave og hver fri, alle gjemte de seg i huller og mellom berghamrer. Og de sa til fjellene og berghamrene: 'Fall over oss og skjul oss for ansiktet til ham som sitter på tronen, og for vreden fra Lammet. For den store vredesdagen er kommet, og hvem kan da bli stående?''»

23.-28. JULI 2019
SENIORSTEVNE

NORSKE OG DANSKE SENIORER INVITERES HERVED TIL STEVNE PÅ KURSUSCENTER SEVERIN, SKOVVANGEN 25, MIDDELFART I DANMARK, MED MULIG INNKVARTERING PÅ DET NÆRLIGGENDE COMWELL HOTEL.

Rudy van Moere, professor i GT ved universitetet i Antwerpen (Belgia) blir hovedtaler. Temaet er «Åpenbaringsboken og det gamle testamentets profeter».

WORKSHOPS:

- *Hvorfor vi tror hva vi tror* (Lehnart Falk)
- *Kristendom og kunstforståelse*
- *Hvordan får jeg mest ut av min bibellesing* (Rudy van Moere)
- *Kreativ kristendom*

For norske deltakere er prisen 4.250 kroner for dobbeltrom og 4.550 kroner for enkeltrom. Det tas forbehold om kursendring.

Påmelding skjer ved å sende depositum på kr 500 pr. person til konto 3000.26.41867. Det resterende må være betalt innen 1. juni 2019.

Mer informasjon kan fås hos Richard Vagn Jensen hrv.jensen@gmail.com eller telefon 924 93 322.

Fra venstre: Grunnundersøkelser ved anlegg av ny vei. Brakka hvor guttene bor. Guttene tar en pause i strevet, mens gravemaskinen laster en bil.

Havnås leir – Mossevegen 1

DEL
2:2

ARTIKKEL FRA ADVENTUNGDOM NR. 3, 1953, SKREVET AV TRE UNGE SIVILARBEIDERE.

DA MOSSEVEIEN BLE BYGGET AV ADVENTISTER

Da jeg kom til Havnås, følte jeg en sterk trang til å komme sammen med trosbrødre. Jeg visste ikke at det var en adventist der før, og derfor tilbrakte jeg min første sabbat alene. Det var dagen etter jeg spisset ørene for å kunne oppfatte hva som ble diskutert i sideværelset. Jeg hadde oppfattet ordet «sabbat», og derfor gjorde jeg meg ærend inn der. Det viste seg å være ERLING OPPHUS fra Ilseng, i ivrig samtale. Bibelen lå oppslått på fanget. Han fektet tappert med «åndens sverd».

Jeg følte en glad stolthet da jeg forlot bestyrer Hansens kontor. Der hadde jeg fått vite at jeg skulle reise sammen med Opphus til «adventistforlegningen» ved Mossevegen. Det som gledet meg, var alle de rosende ord bestyreren hadde å si om adventistguttene der. Han kalte forlegningen «A-laget».

Neste dag gikk jeg over dørtreskelen til «Vegvesenets brakke – Hølen». Fra nå av skulle jeg være veiarbeider. Når jeg tenker på dette, blir jeg mint om hva det står i Es. 62,10: «Dra inn, dra inn gjennom portene, rydd veien for folket, bygg, bygg veien, rens den for sten, løft et banner for folket.»

Jeg skulle være med å bygge opp, i stedet for å rive ned, eller på noen måte kaste vrak på budet fra Herren, som tydelig sier: «Du skal ikke slå i hjell!»

Det var glade ansikter som møtte oss da vi kom inn i brakka. Det var tydelig å merke at her hadde vi truffet brødre. Kokken KNUT JOHNSEN møtte oss med sitt brede smil – her skulle vi nok ikke behøve å sulte.

Det er nå en tid siden jeg kom hit. Mye er forandret siden den tid. Av de ni som var her, er det nå bare fem igjen, utenom en som nettopp er kommet, en svært kjekk gutt. Den sistnevnte er ikke adventist.

Klokken seks om morgenen er det slutt på stillheten. Da begynner vi å strekke på våre trette lemmer. Om tre kvarter kommer bussen, og da må vi være på plass. En liten kattedvask gjør oss litt mer våkne, slik at vi blir i stand til å få i oss litt mat før vi drar. Niste har vi gjort ferdig kvelden før. Som oftest får måltidet en brå ende. Det er arbeidsbussen som fløyter.

Klokken 16.45 kommer fire karer tilbake igjen. Arbeidet er slutt, og det skal smake med litt mat. Det er ikke små mengder som forsvinner ned i

LIVET I BRAKKA

Johan Furulund

dypet. Kokken er svært blid i dag. Ovnen har til en forandring oppført seg eksemplarisk, og da er jo alt i sin skjønneste orden. I kveld skal vi ha en slags «fløtemixtur» til dessert – vispet fløte med appelsiner, bananer, revne epler m.m. GUNNAR AUNE må skynde seg, for i kveld skal han hjem til kona og sin lille sønn som sikkert venter på ham. KNUT JOHNSEN, KÅRE KASPERSEN og REIDAR REIERSON er alle «ungkarer», så disse tar det mer med ro, selv om det nok ikke er svært lenge mellom hver gang de er hjemme. Undertegnede har det også lettvisst nå, som slipper å reise helt til Flekkefjord for å besøke sin kone – men kan treffe henne i Moss.

Siden forholdet er slik, kan det nok hende at vi savner de koselige fredagskveldene sammen, men derfor ingen sure miner. De som reiser, reiser nok fordi de synes det er mest koselig der de kommer.

Jeg tror neppe det er noen som har det mer koselig på sin forlegning enn vi har det. Vi er kanskje alene om å bo i en malt og tapetsert brakke. Oppsynsmann Rønning har også gitt oss elektrisk

lys, så det er bare å skru på en «knapp». Når humøret er i orden, har vi muligheter for å ha det hyggelig. Disse mulighetene har vi heller ikke latt ligge latent. Når kveldsmåltidet er over, er vi nok litt døsig. Da er tiden inne for «hjemmehygge». Radioen er nok en god kjøledegge, men det er heller ikke borte med en god bok. «Advent-Ungdom» skal også leses, likeså «Tidens Tale» og «Review». Ofte går tiden med samtaler av forskjellig slag. Når hjemlengselen kommer, ser vi gjerne vedkommende med penn og skrivepapir. Ofte hjelper det også å grave seg ned i bilder av kjære eller pårørende.

Mens dette pågår står ovnen der stille for seg selv og sender sine varme stråler til fire eller fem gutter, også kalt «kongens vrak» fordi de ikke ønsker å skade sin neste.

Men klokken går – snart er det sengetid. En tar fram Bibelen. Ingen ønsker å gå til ro før vi har snakket litt med Vår Herre, som ga oss dagen med dens velsignelser.

En etter en kryper vi til køys. Lyset blir sløkt. Månen skinner, og frosten biter – utenfor. ■

Den siste matbit er slukt. Vi stormer ut av brakka med kurs for arbeidsbussen som står klar til å føre oss til arbeidsplassen. En del av de faste veiarbeiderne er alt kommet, og vi har neppe fått hodet innenfor døra før vi blir møtt med et «God morgen».

Bilturen tar ca. et kvarter, og mens sola ennå er gjemt bar åsene, har vi bevæpnet oss med hakke og spade for å gå løs på den frosne jordmassen. Vårt arbeid består nemlig i for en stor del å rense fjellet for jord. I lengre tid har en del av de bilistene som kjører på Mossevegen uttrykt sin misnøye over at riksvei 1 er meget dårlig, og det er denne misnøyen som en del av oss sivilarbeidere skal være med å dempe.

Vi er fire mann på arbeidslaget, og JOHN CARLSEN er skytebas. Når han roper «Varsku her, fyr her!» da er det ikke trygt å være i nærheten.

Du vil kanskje spørre om det ikke er tungt arbeid, og til det må jeg svare ja. En del av oss som er inne for å tjene kongen, har det meste av livet gått på skole, så det blir nokså uvant, når vi i stedet for blyant og penn må bruke hakke og spade.

Men vi gjør vårt beste, og det vil helst gå bra, som ordtaket sier.

Vi begynner arbeidet kl. 7 om morgenen, og slutter klokken 16.30. I løpet av denne tiden har vi to spisepauser, hver på en halv time. Vi arbeider sammen med de faste veiarbeiderne, og jeg tror trygt jeg

kan si at vi «går godt sammen».

Men det er en ting som er trist med våre arbeidskamerater – de har ikke funnet den største blant de største. Du forstår sikkert hvem jeg tenker på – Jesus. Vi som regner oss som kristne, legger særlig merke til det grove språket som blir brukt blant arbeiderne. Hvem vet om ikke vi er sendt ned her på Mossevegen, nettopp for å fortelle våre arbeidskamerater om Jesus?

Om ettermiddagen er klokken ofte framme. Da er det fire «veislusker» som lengter etter å komme hjem til brakka. Når klokken har passert 16 blir arbeidsredskapene lagt bort for dagen, og snart er arbeidsbussen igjen på plass. Men denne gang går turen hjem til brakka, hvor kokken, Knut A. Johnsen, venter med en bedre middag. ■

PÅ ARBEIDSPLASSEN

Reidar Reierson

MATTESONS ORGEL RESTAURERT

Per de Lange

Orgelbygger Jan Erik Spigseth i verkstedet sitt.

Orgel John G. Matteson brukte mens han arbeidet i Norge, er nylig restaurert. Instrumentet ble opprinnelig bygget av Smith American Organ Company i Boston i USA en gang i 1880-årene. Orgelet stod lenge i Adventistkirken Betel i Oslo som en sentral del av møtelivet, inntil det ble byttet ut med mer moderne utstyr. I en periode ble det brukt i Adventistkirken på Nordagutu, fulgt av år i privat eie.

Rundt årtusenskiftet var det sterkt nedslitt, og var på vei til et loppemarked da undertegnede fikk overta det. Men jeg hadde ingen tilgang til orgelbygger som kunne rehabilitere instrumentet. Dermed ble det stående lagret i flere år.

I 2018 fikk jeg kontakt med en av Norges fremste orgelbyggere, Jan Erik Spigseth i Arendal. Fra merittlisten hans kan nevnes bygging av flere enn 50 kirkeorgel, ved siden av mange reparasjoner. Spigseth er selv organist.

Som fersk pensjonist var han åpen for å rehabilitere Mattesons orgel. Samtaler med folk i HASDA, Adventistkirkens historiske arkiv, viste at flere hadde interesse for prosjektet. Dermed ble restaureringsarbeidet påbegynt. Etter tre måneders intenst arbeid, ble det nylig ferdigstilt og fraktet til den nye Adventistkirken i Arendal.

AVANSERT MEKANIKK

I løpet av restaureringen har Spigseth blitt kjent med orgelet fra ytterst til innerst, og han synes det er et

interessant instrument. På fagmannens vis beskriver han den avanserte mekanikken:

– Det har gjennomgående tungesett med tre og en halv stemme. Ett og et halvt tungesett er betjent med ekstra ventiler med dertil ekstra vippemekanikk. De ekstra ventilene står i forbindelse med hovedventilene, som igjen har støtmekanikk fra tangentene, forklarer Spigseth.

– Det er også oktavkoppel gjennomgående for hele klaviaturet. Vindladen, der luften som driver tonene er lagret, er delt i to: Én del for basstonene og én for diskanten. Dette er ganske spesielt for et slikt orgel. Det er laget slik for å gi vibrator til diskantonene. Vibratoren virker ved at når dette registeret trekkes, stenger luften til kammeret og en vibrerende ventil settes i bevegelse. Registerklaffen betjenes

fra registertrekkene på vanlig måte.

– Det er en magasinbelg, samt to pumpebelger som betjenes av to trå-pedaler. I magasinbelgen er det to bladfjærer som avpasser trykket til tungene. Pumpebelgene har en bladfjær på hver. Pumpene er forbundet til pedalene med stropper. Det fungerer med vakuumluft. Det vil si at luften suges ut gjennom pipene når lyden skal lages, motsatt av et vanlig pipeorgel.

OVERHALING FRA INNERST TIL YTTERST

På folkemunne ble et instrument av denne typen gjerne kalt for prestesykkel eller salmesykkel. Det korrekte navnet er et harmonium. Men for å få harmoni ut av Mattesons gamle orgel, måtte hele mekanikken restaureres.

– Orgelet ble fullstendig demontert og rengjort. Belgene ble tatt ut. Gammelt lærstoff, som også var veldig sprøtt og fullt av hull, ble skiftet ut med nytt gummiert lærstoff. Pedalene ble pusset rene, og nytt teppebelegg ble pålimt, forteller Spigseth.

– Kabinettet ble rengjort og delvis nedslitt. Bunnrammen måtte delvis fornyes. Lokket over klaviaturet måtte repareres ved å felle inn nytt tre, særlig ved hengslene, og det måtte lages nye glidespor på begge sider. Kabinettet ble beiset og lakkert med politur-skjellakk, slik som det ble brukt i det 19. århundret.

– Vindladen ble demontert. Alle ventiler, tungesett og all mekanikk ble tatt ut og rengjort. Vindladens to kammer ble limdrenket, samt limt inn med nytt skinn på alle sider. Det ble pålimt ny pakning av gummifilt på sammenføyningene til belgen. Alle tangentene ble tatt ut og pusset rene, enkelte med ny filt i styrehullene under tangentene. Tre tangenter i diskanten fikk dessuten nytt elfenbenbelegg.

Da alt sammen var pent og pyntelig satt sammen igjen, forventet Spigseth å høre vakre, harmoniske toner fra orgelet. Men slik gikk det ikke.

– Da jeg prøvespilte, viste det seg dessverre at vindladen hadde hårsprekker mellom ventildekket og tungeblokken. For hver tangent jeg trykket ned, fikk jeg fem forskjellige toner. Det ble veldig rotete.

Årsaken til problemene kan være at orgelet hadde

de stått lagret et sted med høy fuktighet og så kom i inn i verkstedet hvor det er jevn varme.

Aldri tidligere har Spigseth opplevd noe lignende, men slik kunne selvsagt ikke orgelet leveres fra restaureringen. Det var også noen problemer med den innebygde vippemekanikken.

– Resultatet var at alt måtte demonteres en gang til. Alle ventiler og tungesett, samt mekanikken måtte tas ut. Alle tungeåpninger og ventilåpninger måtte tettes og limdrenkes med piperenser. Et meget tidkrevende arbeid, medgir Spigseth.

Så måtte orgelbyggeren sette det hele sammen igjen og teste på nytt. Da gikk det heldigvis godt, og han fikk utført ny stemming og intonasjon av instrumentet.

– Så nå lyder Mattesons harmonium som det rene kirkeorgel, sier Spigseth.

TRENGER PENGER TIL RESTAURERINGEN

Adventistenes historiske arkiv, HASDA, står offisielt ansvarlig for rehabiliteringen av Mattesons orgel. Planen er at instrumentet skal bli en viktig del av det nye HASDA-senteret ved TVS, som forhåpentlig er ferdig om et år. Kostnaden for rehabiliteringen var avtalt til 40 000 kroner. Men de uventede problemene, førte til en økning til 70 000 kroner, selv om Spigseth valgte å halvere timelønnen for deler av arbeidet.

Flere personer med takknemlighet for innsatsen til både Matteson og Spigseth, har allerede støttet prosjektet med til sammen kr 11 000. Men vi trenger mer for å dekke den totale kostnaden.

.....
Pengegaver kan betales inn på konto nr. 3000.30.33100. Merk innbetalingen «Matteson-orgel». Gaver til denne kontoen vil regnes med i «skattefrie gaver».* Alternativt kan pengene overføres med Vipps til nr. 17268 – DNU Syvendedags Adventistkirken, Den norske union.

Hjertelig takk til alle bidragsytere til dette prosjektet. Mattesons orgel er et klenodium av de sjeldne, en viktig del av kirkens historie i Norge, og vil gi inspirasjon i det nye senteret for adventisthistorie. ■

Per de Lange

Sunnhetsbladet

1914-1922 KRIG OG HELSE

For erindringen står sommeren 1914 som et eneste vell av solskinn.» 100-års utstillingen på Frogner i Oslo var så samlende og optimistisk at den fortsatte langt utover høsten på tross av at storkrigen allerede hadde startet på kontinentet. Musikerne, som forøvrig kom fra Tyskland, dro hjem i august. De skulle til fronten som soldater.

Det ble en brå oppvåkning til tidens harde realiteter. 28. juli, månedsdagen etter skuddet i Sarajevo, erklærte Østerrike-Ungarn krig mot Serbia. tre dager senere erklærte Tyskland krig mot Russland. Krigsalliansene tok etter hvert form. Ententen (Storbritannia, Frankrike, Russland og deres allierte) stod mot sentralmaktene (Tyskland, Østerrike-Ungarn, Tyrkia og Bulgaria). Senere skulle det også bli revolusjon i Russland og selvstendighetskrig i Finland og Baltikum.

KRIGENS HVERDAG

Selv om flere hadde innsett faren for krig, ble de fleste forbauset både over krigsutbruddet og at den kom til å vare så vidt lenge. Statsminister Gunnar Knudsen var på seiltur på Telemarkskysten. I skip-sjournalen for 27. juli leser vi: «Vi hadde nu vært uten aviser i tre dager; og stor var vår overraskelse, da vi i Langesund møttes av den nyhet at man stod på grensen av en europeisk krig.» Da så krigen brøt ut neste dag, spådde han at den nok ville være over innen tre måneder.

Regjeringen så særlig to utfordringer, å sikre forsyningene og nøytraliteten, på tross av vår store handelsflåte. I den første fasen fram til høsten 1916 gikk det meste greit, men i neste fase ble det verre. Med tyskernes uinnskrenkede ubåtkrig og

minelegging ble Norge etter hvert helst en nøytral alliert av ententemaktene.

Folket merket også det tiltagende alvor. Halvparten av landets 1700 skip gikk ned, ofte med store tap av menneskeliv. Mangelen på mat og brensel, klær og arbeid ble stadig mer prekær. Hverdagen ble preget av rasjonering. Det var tunge dager over landet. Matauk og sjølbergning var tema. Også Slottets 50 mål med park og plener ble pløyd opp for potetdyrking.

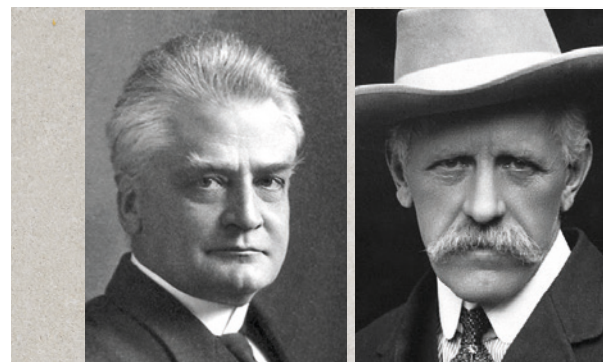
Også Slottets 50 mål med park og plener ble pløyd opp for potetdyrking

MAT, MARKED OG MAKT

Salpeter fra Norsk Hydro understreket at den industrielle revolusjonen også dreide seg om jordbruk og mat. I generasjonen etter 1900 økte avkastningen med 50 prosent for poteter, korn og husdyr, og dermed også ferskmelk, vikingmelk og ost. Symbolet på hestemekaniseringen var slåmaskinen. Knut Hamsun i romanen *Markens Grøde* (1919) lovpriser slåmaskineierne: «Lykkelige Isak! Lykkelige Mennesker paa Sellanraa!». Spesialiseringen forskjøv grensene mellom kvinne- og mannsarbeid. Mens «bonden» før, særlig langs kysten, var en kvinne med en mann i ekstraarbeid, ble «bonden» nå en mann.

FORBUDSTID

Alkoholpolitikken ble et viktig offentlig anliggende under første verdenskrig. I august 1914 kom provisoriske innskrenkninger på omsetnin-

Christian Lous Lange og Fridtjof Nansen er de eneste nordmennene som har mottatt Nobels Fredspris. Det skjedde i hhv. 1921 og 1922.

gen av brennevin, fulgt av hetvin og sterkt øl. Argumentene dreide seg om forsyning, samt ro og orden i krigs- og krisesituasjonen. Folk flest aksepterte forordningene, som ble til lovverk. Kanskje hadde agitasjonen fra en stadig sterkere avholdsbevegelse nådd lenger inn i folkeopinionen enn hva man trodde. Den berømte folkeavstemningen om brennevins- og hetvinsforbud 5.-6. oktober i 1919 tydet på det samme. 489 017 stemte for forbudet, mens kun 304 673 stemte imot. Forbudsloven ble dermed stående i lovverket helt fram til 1926.

Alkoholpolitikken ble et viktig offentlig anliggende under første verdenskrig

DEN SISTE STORE KRIG

Krigstretthet og antimilitarisme var blant de fremste trofeene fra den 1. verdenskrig. Den store krig, skulle også bli den siste krig, krigen som skulle avslutte all krig, som det het seg i engelsk retorikk. Det brukne gevær ble symbolet for kampanjen i Norge, med støtte innen både politiske og kristne sirkler.

USAs president, Woodrow Wilson, satte imid-

lertid kronen på verket. Ideen med Nasjonenes Forbund i Genève kom fra ham. Nobelinstituttet reflekterte tidsånden. Under krigen ble det ikke utpekt noen verdige fredsprisvinnere – med unntak av Røde Kors i 1917. Først i 1920 var prisutdelingen i gang igjen, da med fire år hvor prisene hadde med Nasjonenes Forbund å gjøre. President Woodrow Wilson, Forbundets far, fikk 1919-prisen i 1920, mens Forbundets første president, Leon V.A. Bourgeois, fikk prisen for 1920. I 1921 ble prisen delt mellom Karl Hjalmar Branting, svensk delegat i Forbundet og nordmannen Christian Lous Lange, Forbundets første generalsekretær (for øvrig min bestefars bror). I 1922 gikk prisen til Fridtjof Nansen, norsk delegat til Forbundet. Nansen og Lange er for øvrig de eneste nordmennene som noen gang har mottatt Nobels Fredspris.

SUNNHETSBLADETS AGENDA UNDER FØRSTE VERDENSKRIG

Sunnhetsbladet engasjerte seg lite i krigspolitikken og fortsatte i samme folkehelsespor. Her og der skinte imidlertid den grimme hverdagen igjennom. I oktober 1914 benyttes myndighetenes krigsansvar som bilde på vår egen forsvarskrig i kroppen mot usynlige mikrober og uheldige livsvaner. I september neste år fortelles det om bruk av magneter for å plukke ut granatsplinter hos soldater. Og det anbefales rikelig med frukt og grønnsaker for å fremme sårheling, basert på medisinske erfaringer ved fronten.

I september 1915 starter dr. Kellogg en serie om farene ved bekymring, og hva man kan gjøre med det, ikke minst i en krigssituasjon. I februar 1918, idet man innser at krigen kan gå mot sin slutt, tar man opp ettervirkningene fra en krig, slik som nervøse lidelser og epidemier. I desember samme året kom da også en omfattende artikkel om den store epidemien, spanskesyken, med råd om forebygging og behandling.

Ellers er bladet opptatt med sitt eget liv, slik som å feire redaktør Ottosens 50-årsdag den 26. juli 1914. I januar 1916 blir plutselig redaksjonssekretæren synlig på forsiden, først C.B. Jensen og deretter Erik Arnesen (i april 1918).

Dette ledet i sin tid til en omfordeling av ansvaret. Redaksjonssekretæren ble anerkjent som den egentlige redaktør, som mottok viktig hjelp og støtte fra den faglig ansvarlige redaktøren.

KOSTHOLD OG KRIG

Sunnhetsbladet fortsatte sin brede helselinje, med alt fra Marie Curie og strålebehandling, sollys mot engelsk syke og hygienevaner for hus, familie og kropp. Kvinne- og mannsykdommer fikk stadig mer åpen omtale, inklusive kjønnsorganer, seksuell aktivitet og kjønnsidentitet. I januar 1916 innledes artikkelserien «Fremtidens Kvinde», etterfulgt av serien «Fremtidens Mand» (januar 1917), med ultramoderne fargesprakende opplukningsbilder av menneskekroppens ulike funksjonelle lag.

Pouline Johanne
Norderhus Ottosen

Dr. Ottosens kone, Pouline Johanne Norderhus Ottosen fra Lesja, med sine kostholdsspalter er allikevel hovedfokus, med introduksjon av tropiske frukter, spennende oppskrifter og ikke minst materiale fra Mikkel Hindhede, Danmarks fremste allviter innen kosthold og helse. Professoren og overlegen utviklet et nært forhold til hverandre, reflektert i stor spalteplass.

Allerede i januar 1914 går Dr. Hindhede til felts mot den engelske finansministeren Lloyd George, som hadde beklaget helsetilstanden til engelske arbeidsfolk og bønder, ettersom de ikke hadde råd til å spise nok kjøtt. Hindhede viser at det motsatte er tilfelle. Trass i trange kår er det de lavere klassene i England som lever lengst og har minst av en rekke sykdommer. Brød og poteter er sunnere for helsen enn kjøtt. De samme argumentene tar han med seg i sin kampanje (november 1914)

for å redde den danske krigshelsen. Det dreier seg om brød og poteter, helst hentet fra egen hage, til fordel for et sunnere kosthold og en bedret økonomi, offentlig som privat, en kampanje han siden er blitt berømmet for.

«Brød og poteter er sunnere for helsen enn kjøtt»

Plantekostens fortrefelighet overfor kreft, diabetes og hjerte- og karsykdom, foruten fysisk yteevne, er et stadig tema, ikke minst etter at vitaminene ble oppdaget i mellomkrigsårene. «Kunsten å forlenge livet» heter en serie artikler fra januar 1915, signert dr. Ottosen, en spennende forløper for dagens epidemiologiske forskning på livsstil og helse.

RUSMIDDELSAKEN

Dr. Ottosen var dessuten en engasjert avholdsmann. Kampanjen mot tobakk og alkohol ligger langt forut for sin tid, men møter gjenklang i samtidens forhold til forbud mot sterkere alkoholprodukter.

Engasjementet for et forbud mot brennevin og hetvin ble en hovedsak i bladet. Argumentene ble hentet fra helse, sosialt samkvem og krigsberedskap. Bladet rapporterer om det norske forbudet helt fra krigsutbruddet. I juli 1915 fortelles det at Frankrike har tatt det samme skrittet. I november 1917 leser vi: «Mens Kanonene tordner og Maskingeværene knitrer og spreder sine Ødeleggelser og Rædsler ut over Landene og Folkene, samles franske Arbeidere til Kongres, hvor de vedtar Resolutioner, som fordrer, at deres Regjering skal utstede Forbud mot Forbruket av Alkohol hele Landet over – i Sandhet en bemerkelsesverdige Begivenhet!» I juli 1917 nevnes det at også tyskerne er blitt med i forbudslinjen og i desember 1917 Finland og Russland. Midt blant krigens grusomhet, skjer det noe godt og positivt, jubler Johanne Ottosen i mai 1917.

KONKLUSJON

Sunnhetsbladet er ikke et bredt samfunns-politisk tidsskrift, men et helsetidsskrift. Budskapet om

hvordan bedre å forstå kropp og sinn samt å ta bedre vare på oss selv, er det primære for tidsskriftet. Men krigen ble med i det redaksjonelle arbeidet, som en mulighet og som en pådriver. *Sunnhetsbladet* må ha vært til særlig stor nytte for sine lesere nettopp i en vanskelig krigssituasjon. Og her er vel nøkkelen til bladets stadige fremgang også i krigsårene: det fylte følte behov.

QUIZ-svar

• **Svar 1:** Heb 9,28. (... slik er også Kristus ofret én gang for å bære syndene for de mange, og siden skal han for annen gang komme til syne, ikke for syndens skyld, men for å frelse dem som venter på ham.) • **Svar 2:** Joh 14,1 - 3. • **Svar 3:** 9 Da han hadde sagt dette, ble han løftet opp mens de så på, og en sky tok ham bort foran øynene deres. 10 Som de nå stirret mot himmelen mens han dro bort, sto med ett to menn i hvite klær foran dem 11 og sa: «Galileere, hvorfor står dere og ser mot himmelen? Denne Jesus som ble tatt bort fra dere opp til himmelen, han skal komme igjen på samme måte som dere har sett ham fare opp til himmelen.» • **Svar 4:** Åp 14,14 • **Svar 5:** Se, han kommer med skyene! Hvert øye skal se ham, også de som har gjennomført ham, og alle folkeslag på jorden skal bryte ut i klagerop over ham. • **Svar 6:** Sal 50,3 • **Svar 7:** Åp 6,15-17

Organ for

SYVENDEGAS ADVENTISTKIRKENS SENIORFORENING

Adresse: Postboks 124

3529 Røyse

Bank: 3000 26 41867

Org.nr: 997 229 231

Nett: www.sdasenior.no

Leder

FINN MØLLER NIELSEN

Helgerødveien 6, 3233 Sandefjord

Telefon 992 49 714

finn.moller.nielsen@hadeland-energi.net

Sekretær

KNUT STØRKERSEN

Magasinveien 3, 3330 Skotselv,

Telefon 911 88 585

knuthst@gmail.com

Kasserer

ODD HAGEN

Møysalveien 3226, 8414 Hennes

Telefon 932 57 542

odd.hagen@gmail.com

Redaktør for Seniorene

TRYGVE ANDERSEN

Solliveien 13, 1472 Fjellhamar

Telefon 67 90 43 24 - 970 33 601

trygand@gmail.com

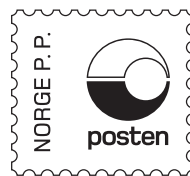
«Senioren» kommer ut fire ganger i året og sendes til alle medlemmer av SDA Seniorforening. Medlemskap tegnes ved å sende kr 200 til bankkonto nummer 3000 26 41867.

Gaver til bladet eller Seniorforeningens aktiviteter, sendes også til konto 3000 26 41867. Mange takk!

Oppsigelse av medlemskap gjøres via sekretæren.

Tips, artikler og bildestoff til bladet sendes redaktøren.

Returadresse
Senioren
R. V. Jensen
Glimmerv. 19
3340 Åmot

SYTTENDE MAI

SISSEL SJØLANDER
HAR SENDT OSS ET
PAR DIKT AV BJØRN
KEYN, SKREVET FOR
MINST 50 ÅR SIDEN.
DETTE PASSER VEL
FINT I DISSE DAGER:

Syttende mai – å, for et rabalder
fra gryende morgen til seineste kveld!
Huiende ungdom og smittende skvalder,
iskrem og brus – og sjokkerende smell!

Blankpussa horn og kinner som strutter –
bekken og trommer i fengende takt!
Vaiende faner og barske rekrutter;
landet og folket i helgedagsprakt.

Viktige herrer i svulmende taler –
unger som griner og mødre som ber
– fyllik som gauler – og pappa som haler
på snørrete, skitne, ulydige Per – !

Norge hun smiler og vinker med flagg,
gledes med glade og nyter all rosen,
kledt i de herligste, vårlige plagg –
gjør hva hun kan for å øke på kosen!

—Bjørn Keyn

